

POSTANOWIENIE

Dnia 30 stycznia 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Robert Stefanicki

w sprawie z odwołania W. Sp. z o.o. w S.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Gdańsku
o wydanie pisemnej interpretacji przepisów prawnych,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 30 stycznia 2024 r.,
skargi kasacyjnej odwołującej się Spółki od wyroku Sądu Apelacyjnego w
Białymstoku
z dnia 17 sierpnia 2022 r., sygn. akt III AUa 1317/21,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- II. zasądza od odwołującej się W. Sp. z o.o. w S. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Gdańsku kwotę 240 (dwieście czterdzieści) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego wraz z odsetkami wynikającymi z art. 98 § 1¹ k.p.c.**

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 7 października 2020 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Gdańsku – powołując się na art. 34 ust. 1 i ust. 5 ustawy z 6 marca 2018 r. Prawo przedsiębiorców (Dz.U. z 2019 r., poz. 1292 ze zm., dalej jako ustawa Prawo przedsiębiorców) – uznał za nieprawidłowe stanowisko przedsiębiorcy W. Sp. z o.o. zawarte we wniosku z dnia 18 września 2020 r. w przedmiocie braku obowiązku podlegania ubezpieczeniom społecznym przez

cudzoziemców zatrudnionych przez polskiego przedsiębiorcę na terenie Rzeczypospolitej Polskiej w ramach prowadzonej działalności gospodarczej tj.:

1. zleceniobiorców spoza UE, osób z Ukrainy, Republiki Białorusi, Federacji Rosyjskiej, Republiki Gruzji, Republiki Mołdawii na podstawie § 2 Rozporządzenia Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 8 grudnia 2017 r. (Dz.U. z 2017 r., poz. 2349) w sprawie państw, do których obywatele stosuje się niektóre przepisy dotyczące zezwolenia na pracę sezonową oraz przepisy dotyczące oświadczenia o powierzeniu wykonywania pracy cudzoziemcowi, na okres pracy wynoszący łącznie nie dłużej niż 6 miesięcy w ciągu kolejnych 12 miesięcy;

2. zleceniobiorców spoza UE, osób z Ukrainy, Republiki Białorusi, Federacji Rosyjskiej, Republiki Gruzji, Republiki Mołdawii na podstawie § 2 Rozporządzenia Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 8 grudnia 2017 r. (Dz.U. 2017 r., poz. 2349) w sprawie państw, do których obywatele stosuje się niektóre przepisy dotyczące zezwolenia na pracę sezonową oraz przepisy dotyczące oświadczenia o powierzeniu wykonywania pracy cudzoziemcowi, na okres pracy wynoszący łącznie nie dłużej niż 6 miesięcy w ciągu kolejnych 12 miesięcy, a którzy nie są rezydentami podatkowymi w Polsce;

3. zleceniobiorców spoza UE, osób z Ukrainy, Republiki Białorusi, Federacji Rosyjskiej, Republiki Gruzji, Republiki Mołdawii, które uzyskały zezwolenie typu A na pobyt czasowy i pracę cudzoziemca na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej – na podstawie art. 10 ust. 2 pkt 3 i 88 pkt 1 ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy z dnia 20 kwietnia 2004 r. oraz art. 104 k.p.a.;

4. zleceniobiorców spoza UE, osób z Ukrainy, które uzyskały zezwolenie typu A na pobyt czasowy i pracę cudzoziemca na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej – na podstawie art. 10 ust. 2 pkt 3 i art. 88 pkt 1 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy oraz art. 104 k.p.a., a którzy nie są rezydentami podatkowymi w Polsce;

5. zleceniobiorców spoza UE, osób z Ukrainy, Republiki Białorusi, Federacji Rosyjskiej, Republiki Gruzji, Republiki Mołdawii, które uzyskały zezwolenie na pracę i pobyt czasowy do trzech lat – na podstawie art. 114, art. 98 ust. 1 i 2, art. 104, art. 118 ust. 1, art. 240 pkt 1 art. 242 ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach;

6. zleceniobiorców spoza UE, osób z Ukrainy, Republiki Białorusi, Federacji Rosyjskiej, Republiki Gruzji, Republiki Mołdawii, które uzyskały zezwolenie na pracę i pobyt czasowy do trzech lat – na podstawie art. 114, art. 98 ust. 1 i 2, art. 104, art. 118 ust. 1, art. 240 pkt 1, art. 242 ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach, a którzy nie są rezydentami podatkowymi w Polsce oraz w przedmiocie braku obowiązku podlegania ubezpieczeniom społecznym przez cudzoziemców, których przedsiębiorca polski zamierza zatrudnić na podstawie umowy zlecenia na terenie Rzeczypospolitej Polskiej tj.:

7. zleceniobiorców spoza UE, osób z Ukrainy, Republiki Białorusi, Federacji Rosyjskiej, Republiki Gruzji, Republiki Mołdawii na podstawie § 2 Rozporządzenia Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 8 grudnia 2017 r. (Dz.U. 2017 r., poz. 2349) w sprawie państw, do których obywatele stosuje się niektóre przepisy dotyczące zezwolenia na pracę sezonową oraz przepisy dotyczące oświadczenia o powierzeniu wykonywania pracy cudzoziemcowi na okres pracy wynoszący łącznie nie dłużej niż 6 miesięcy w ciągu kolejnych 12 miesięcy;

8. zleceniobiorców spoza UE, osób z Ukrainy, Republiki Białorusi, Federacji Rosyjskiej, Republiki Gruzji, Republiki Mołdawii na podstawie § 2 rozporządzenia Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 8 grudnia 2017 r. (Dz.U. 2017 r., poz. 2349) w sprawie państw, do których obywatele stosuje się niektóre przepisy dotyczące zezwolenia na pracę sezonową oraz przepisy dotyczące oświadczenia o powierzeniu wykonywania pracy cudzoziemcowi, na okres pracy wynoszący łącznie nie dłużej niż 6 miesięcy w ciągu kolejnych 12 miesięcy, a którzy nie są rezydentami podatkowymi w Polsce;

9. zleceniobiorców spoza UE, osób z Ukrainy, Republiki Gruzji, Republiki Białorusi, Republiki Indonezji, Federacji Rosyjskiej, Republiki Mołdawii, Demokratycznej Republiki Nepalu, Ludowej Republiki Wietnamu, Republiki Indii, Republiki Uzbekistanu, Republiki Filipin, Republiki Kazachstanu, które uzyskały zezwolenie typu A na pobyt czasowy i pracę cudzoziemca na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej – na podstawie art. 10 ust. 2 pkt 3 i art. 88 pkt 1 ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy z dnia 20 kwietnia 2004 r. oraz art. 104 k.p.a.;

10. zleceniobiorców spoza UE, osób z Ukrainy, Republiki Gruzji, Republiki Białorusi, Republiki Indonezji, Federacji Rosyjskiej, Republiki Mołdawii, Demokratycznej Republiki Nepalu, Ludowej Republiki Wietnamu, Republiki Indii, Republiki Uzbekistanu, Republiki Filipin, Republiki Kazachstanu, które uzyskały zezwolenie typu A na pobyt czasowy i pracę cudzoziemca na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej – na podstawie art. 10 ust. 2 pkt 3 i art. 88 pkt 1 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy u oraz art. 104 k.p.a., a którzy nie są rezydentami podatkowymi w Polsce;

11. zleceniobiorców spoza UE, osób z Ukrainy, Republiki Gruzji, Republiki Białorusi, Republiki Indonezji, Federacji Rosyjskiej, Republiki Mołdawii, Demokratycznej Republiki Nepalu, Ludowej Republiki Wietnamu, Republiki Indii, Republiki Uzbekistanu, Republiki Filipin, Republiki Kazachstanu, które uzyskały zezwolenie na pracę i pobyt czasowy do trzech lat – na podstawie art. 114, art. 98 ust. 1 i 2, art. 104, art. 118 ust. 1, art. 240 pkt 1 i art. 242 ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach;

12. zleceniobiorców spoza UE, osób z Ukrainy, Republiki Gruzji, Republiki Białorusi, Republiki Indonezji, Federacji Rosyjskiej, Republiki Mołdawii, Demokratycznej Republiki Nepalu, Ludowej Republiki Wietnamu, Republiki Indii, Republiki Uzbekistanu, Republiki Filipin, Republiki Kazachstanu, które uzyskały zezwolenie na pracę i pobyt czasowy do trzech lat – na podstawie art. 114, art. 98 ust. 1 i 2, art. 104, art. 118 ust. 1, art. 240 pkt 1, art. 242 ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach, a którzy nie są rezydentami podatkowymi w Polsce.

Sąd Okręgowy w Suwałkach wyrokiem z 29 czerwca 2021 r. zmienił zaskarżoną decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych i stwierdził brak obowiązku podlegania ubezpieczeniom społecznym przez cudzoziemców: obywateli Ukrainy, Republiki Gruzji, Republiki Białorusi, Republiki Indonezji, Federacji Rosyjskiej, Republiki Mołdawii, Demokratycznej Republiki Nepalu, Ludowej Republiki Wietnamu, Republiki Indii, Republiki Uzbekistanu, Republiki Filipin, Republiki Kazachstanu, których pobyt w Polsce nie ma charakteru stałego, z którymi W. Sp. z o.o. w S. zawarła oraz będzie zawierała umowy zlecenia, a także zasądził od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Gdańsku na rzecz W. Sp. z o.o. w S.

180 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd pierwszej instancji ustalił, że w ramach prowadzonej działalności gospodarczej W. Sp. z o.o. w S. zatrudnia oraz zamierza zatrudniać na umowy zlecenia osoby, które nie są obywatelami Polski ani innych państw członkowskich Unii Europejskiej, tj. zatrudnia na mocy umów zlecenia obywateli z Ukrainy i ma zamiar zatrudniać na podstawie umów zlecenia w zakresie usług outsourcingu obywateli z Ukrainy, Republiki Armenii, Republiki Białorusi, Republiki Gruzji, Republiki Mołdawii, Federacji Rosyjskiej, Uzbekistanu, Republiki Azerbejdżanu, Republiki Tadżykistanu, Republiki Kazachstanu, Federalnej Demokratycznej Republiki Nepalu, Ludowej Republiki Bangladeszu, Republiki Pakistanu, które to osoby na terenie Polski wykonują pracę w oparciu o rzeczne umowy zlecenia, nie posiadając przy tym formalnego zezwolenia na pobyt stały, a jedynie wizy na czas określony i karty tymczasowego pobytu. Wskazani wyżej zleceniobiorcy wnioskodawcy wykonują oraz będą wykonywać różne czynności zlecenia zgodnie z ustaleniami wynikającymi z umów z partnerami biznesowymi wnioskodawcy. Zdaniem Sądu Okręgowego, wbrew stanowisku organu rentowego, problem w sprawie sprowadził się do wykładni i możliwości zastosowania art. 5 ust. 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych (dalej jako ustawa systemowa), zgodnie z którego treścią nie podlegają ubezpieczeniom społecznym określonym w ustawie obywatele państw obcych, których pobyt na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej nie ma charakteru stałego i którzy są zatrudnieni w obcych przedstawicielstwach dyplomatycznych, urzędach konsularnych, misjach, misjach specjalnych lub instytucjach międzynarodowych, chyba że umowy międzynarodowe stanowią inaczej. Zakresem podmiotowym tego przepisu są objęci zarówno obywatele państw obcych zatrudnieni w placówkach wymienionych w tym przepisie (niezależnie od charakteru ich pobytu na obszarze RP), jak i obywatele państw obcych niezatrudnieni w takich placówkach, o ile ich pobyt na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej nie ma charakteru stałego. W ocenie Sądu Okręgowego, skoro Spółka we wniosku wskazała, iż pobyt zleceniobiorców – cudzoziemców ma charakter tymczasowy, to organ rentowy nie był uprawniony do dokonywania ustaleń przeciwnych i twierdzenia, że pobyt tych osób ma jednak lub będzie miał

charakter stały. Podstawą do takiej konstatacji nie mogą być określone zezwolenia o charakterze administracyjnym, gdyż one pozostają obojętne dla obowiązku podlegania ubezpieczeniom społecznym. Pobyt osób posiadających takie zezwolenia może być zarówno stały, jak i tymczasowy, w zależności od indywidualnych okoliczności związanych z wykonywaniem konkretnych umów, które rodzić mogą obowiązek ubezpieczeń.

Zdaniem Sądu I instancji przepis art. 6 ust. 1 pkt 4 ustawy systemowej, z którego wynika, że obowiązkowo podlegają ubezpieczeniu emerytalnemu, rentowym osoby wykonujące pracę na podstawie m.in. umowy zlecenia, nie mógł mieć w sprawie zastosowania, gdyż odwołujący na te okoliczności we wniosku nie wskazywał, a zasada podlegania ubezpieczeniom społecznym z mocy tego przepisu została wyłączona właśnie przez ust. 2 art. 5 ustawy systemowej. Dodatkowo Sąd Okręgowy miał na uwadze, że w przypadku obywateli Ukrainy ich sytuacja została uregulowana umową międzynarodową zawartą między Rzeczpospolitą Polska a Ukrainą o zabezpieczeniu społecznym z dnia 18 maja 2012 r. (Dz.U. z 2013 r., poz. 1373), obowiązującą od 1 stycznia 2014 r., której art. 3 stanowi, że ma ona zastosowanie do osób, które podlegały lub podlegają ustawodawstwu jednej, lub obu umawiających się stron, przy czym ogólna zasada z art. 6 wskazuje, że osoba, do której stosuje się niniejsza umowa, podlega ustawodawstwu tej umawiającej się strony, na której terytorium wykonuje pracę. Sąd Okręgowy wskazał również, że z przedstawionego we wniosku o interpretację stanu faktycznego wynika, że obywatele Ukrainy są zatrudnieni lub mają być zatrudnieni na podstawie umowy zlecenia i wykonywać zleconą im pracę na terytorium Polski, tym samym zleceniobiorcy będący obywatelami Ukrainy podlegać będą polskiemu ustawodawstwu, a zatem także ustawie o systemie ubezpieczeń społecznych. Zgodnie zaś z art. 5 ust. 2 powołanej ustawy, nie będą podlegać ubezpieczeniom społecznym, jeżeli ich pobyt na terenie Polski nie będzie miał charakteru stałego.

Na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Gdańsku od wyroku Sądu Okręgowego w Suwałkach III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 29 czerwca 2021 r. Sąd Apelacyjny w Białymstoku, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 17 sierpnia 2022 r. zmienił

zaskarżony wyrok w całości, w ten sposób, że oddalił odwołanie i zasądził od W. Sp. z o.o. w S. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Gdańsku kwotę 180 zł tytułem zwrotu kosztów procesu z ustawowymi odsetkami za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego od dnia uprawomocnienia się niniejszego orzeczenia do dnia zapłaty oraz kwotę 240 zł tytułem zwrotu kosztów procesu za II instancję z ustawowymi odsetkami za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego od dnia uprawomocnienia się niniejszego orzeczenia do dnia zapłaty.

W ocenie Sądu Apelacyjnego decyzja Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Gdańsku z 7 października 2020 r. - wydana na podstawie art. 34 ust. 1 i ust. 5 ustawy Prawo przedsiębiorców - była prawidłowa. Uznać bowiem należało za niewłaściwe stanowisko przedsiębiorcy W. Sp. z o.o. zawarte we wniosku z dnia 18 września 2020 r. w przedmiocie braku obowiązku podlegania ubezpieczeniom społecznym przez cudzoziemców zatrudnionych przez polskiego przedsiębiorcę na terenie Rzeczypospolitej Polskiej w ramach prowadzonej działalności gospodarczej. Wnioskodawca wskazał, iż jest pracodawcą działającym jako spółka prawa handlowego, posiada czynny wpis do Rejestru Przedsiębiorców. Na podstawie umów zleceń zatrudnia obywateli Ukrainy, Republiki Białorusi, Federacji Rosyjskiej, Republiki Gruzji, Republiki Mołdawii i ma zamiar zatrudniać w ramach umowy zlecenia obywateli z Ukrainy, Republiki Gruzji, Republiki Białorusi, Republiki Indonezji, Federacji Rosyjskiej, Republiki Mołdawii, Demokratycznej Republiki Nepalu, Ludowej Republiki Wietnamu, Republiki Indii, Republiki Uzbekistanu, Republiki Filipin, Republiki Kazachstanu, którzy nie posiadają i nie będą posiadać kart stałego pobytu na terytorium RP. Tym samym, wnioskodawca dąży w złożonym wniosku, aby Zakład Ubezpieczeń Społecznych w interpretacji indywidualnej odniósł się czy dana forma administracyjnego pobytu cudzoziemca na terytorium RP stanowi pobyt stały w rozumieniu ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. Sąd II instancji wskazał, że nie można z „góry” przewidzieć, który przyjazd obcokrajowca do Polski w celu świadczenia pracy będzie uznany za podlegający ubezpieczeniom społecznym, a jaki nie będzie. Będą o tym decydowały ściśle dokonane ustalenia faktyczne. Zasadniczą argumentację odwołania w powyższej sprawie wnioskodawca łączył z brakiem zezwolenia na

pobyt stały w Polsce, uznając, że w spornym okresie nie mógł podlegać ubezpieczeniom społecznym. Tego stanowiska nie podzielił Sąd Najwyższy, stwierdzając m.in., że uzyskanie przez cudzoziemca zezwolenia na pobyt na czas oznaczony wcale nie przeczy stałemu pobytowi w rozumieniu art. 5 ust. 2 ustawy systemowej, jako że nawet taki pobyt jest również stały w sensie niezmienny w danym okresie. Jak wskazał Sąd Odwoławczy uwadze Sądu I instancji umknęło bowiem, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego opartym na kontestowanej przez organ rentowy wykładni art. 5 ust. 2 ustawy systemowej wyjaśniono, że o podleganiu albo niepodleganiu cudzoziemca ubezpieczeniom społecznym w Polsce z tytułu aktywności rodzącej taki obowiązek nie decyduje charakter dokumentu pobytowego, jakim legitymuje się cudzoziemiec ani nawet długość pobytu cudzoziemca, lecz okoliczność, czy w okresie prowadzenia działalności stanowiącej tytuł podlegania ubezpieczeniom społecznym faktyczny pobyt na terytorium Rzeczypospolitej miał charakter stały, czy też czasowy.

Sąd Apelacyjny zauważył, że Sąd Okręgowy w istocie dokonał prawidłowej wykładni powyższego przepisu na podstawie orzecznictwa Sądu Najwyższego, niemniej jednak błędnie odniósł przepisy prawa do ustalonego stanu faktycznego sprawy. Z przedstawionego we wniosku do organu rentowego stanu faktycznego wynika, że pobyt cudzoziemców, których zatrudnia lub zamierza zatrudnić wnioskodawca, nie ma charakteru przypadkowego, okazjonalnego, ale jest ściśle związany z podjęciem działalności w ramach umów zlecenia, a zatem rodzącej obowiązek ubezpieczenia społecznego w świetle przepisów art. 6 ust. 1 pkt 4 ustawy systemowej.

Skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w Białymstoku Wydziału III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 17 sierpnia 2022 r. złożyła wnioskująca Spółka, zaskarżając wyrok w całości i zarzucając naruszenie norm prawa materialnego, a mianowicie art. 5 ust. 2 ustawy systemowej poprzez ich błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, iż zatrudnione na podstawie umowy zlecenia osoby niebędące obywatelami Polski, ani innych państw członkowskich Unii Europejskiej, których pobyt na terenie Rzeczypospolitej Polskiej związany jest z wykonywaniem pracy na podstawie umów zlecenia, podlegają z tego tytułu ubezpieczeniom społecznym w Polsce, podczas gdy art. 5 ust. 2 ustawy

systemowej wprost wskazuje, że nie podlegają ubezpieczeniom społecznym ci cudzoziemcy, których pobyt na terenie Polski nie ma charakteru stałego, a ponadto członkowie misji dyplomatycznych.

Strona skarżąca wniosła o uchylenie wyroku Sądu Apelacyjnego w Białymstoku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania temu Sądowi, a w sytuacji uznania przez Sąd Najwyższy, że podstawa naruszenia prawa jest oczywiście uzasadniona o uchylenie zaskarżonego orzeczenia oraz orzeczenia co do istoty sprawy poprzez uznanie stanowiska Spółki przedstawione we wniosku o interpretację za prawidłowe i rozstrzygnięcie o kosztach procesu i zasądzenie na rzecz wnioskodawcy kosztów postępowania kasacyjnego, w tym kosztach zastępstwa procesowego według norm prawem przepisanych.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej strona skarżąca wskazała na potrzebę wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości i wywołujących rozbieżności w orzecznictwie celem wyjaśnienia, czy zatrudnione na podstawie umowy zlecenia osoby niebędące obywatelami Polski ani innych państw członkowskich Unii Europejskiej, którzy przebywają na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w związku z wykonywaniem umów zlecenia, podlegają z tego tytułu ubezpieczeniom społecznym w Polsce, w sytuacji, gdy przepisy te wprost wskazują, że nie podlegają ubezpieczeniom społecznym ci cudzoziemcy, których pobyt na terenie Polski nie ma charakteru stałego, a ponadto członkowie misji dyplomatycznych. Wskazanie to powinno bezpośrednio prowadzić do uznania, że zleceniobiorcy pochodzący z tych państw, wykonujący na terenie Rzeczypospolitej Polskiej pracę na podstawie umowy zlecenia, których pobyt na terenie Polski nie ma charakteru stałego, nie podlegają z tytułu wykonywanej pracy ubezpieczeniom społecznym.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną organ rentowy wniósł o wydanie postanowienia odmawiającego przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, o oddalenie skargi kasacyjnej w przypadku przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, a w każdym powyższym przypadku zasądzenie od skarżącej na rzecz pozwanego zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego, w tym kosztów zastępstwa prawnego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie pozostaje uzasadniony.

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (pkt 4). W związku z tym wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym przepisie, a jego uzasadnienie zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy. Podstawowym celem instytucji przedsądu jest ustalenie, czy w skardze kasacyjnej podniesiono okoliczności, których rozważenie przez Sąd Najwyższy będzie wkładem w rozwój prawa i zapewnienie jednolitości jego sądowej wykładni. Tylko wtedy wykazany zostaje publicznoprawny charakter skargi kasacyjnej (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia: 9 listopada 2005 r., V CSK 70/05, LEX nr 1405380; 30 października 2012 r., I PK 150/12, LEX nr 1675336; 14 stycznia 2021 r., III PSK 2/21, LEX nr 3106014). Wymaganie dotyczące przedstawienia okoliczności uzasadniających przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania ma umożliwić stronie wnoszącej skargę kasacyjną przekonanie Sądu Najwyższego o istnieniu przesłanek, na których opiera się wstępne badanie skargi pod kątem przyjęcia (dopuszczenia) jej do rozpoznania (postanowienie Sądu Najwyższego: z 1 kwietnia 2006 r., II CSK 65/06, Legalis nr 177863; 14 stycznia 2021 r., III USK 1/21, Legalis nr 2522844). Dla spełnienia obowiązku określonego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. konieczne jest przedstawienie argumentacji przekonującej o potrzebie przyjęcia skargi do rozpoznania przez Sąd Najwyższy.

W przedmiotowej sprawie wniosek o przyjęcie do rozpoznania skargi kasacyjnej został oparty na przesłance związanej z potrzebą wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w

orzecnictwie sądów. Strona skarżąca stawia m.in. pytanie, czy zatrudnione na podstawie umowy zlecenia osoby niebędące obywatelami Polski ani innych państw członkowskich Unii Europejskich, którzy przebywają na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w związku z wykonywaniem umów zlecenia, podlegają z tego tytułu ubezpieczeniom społecznym w Polsce, w sytuacji, gdy przepisy te wprost wskazują, że nie podlegają ubezpieczeniom ci cudzoziemcy, których pobyt na terenie Polski nie ma charakteru stałego, a ponadto członkowie misji dyplomatycznych. Nie można jednak uznać, aby strona skarżąca wykazała istnienie przesłanki określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. jaką jest potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie. Strona skarżąca powinna wykazać, że określony przepis prawa, mimo iż budzi poważne wątpliwości (ze sprecyzowaniem, na czym te poważne wątpliwości polegają) nie doczekał się wykładni, bądź niejednolita jego wykładnia wywołuje rozbieżności w orzecznictwie sądów, które to orzecznictwo należy przytoczyć (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 28 marca 2007 r., II CSK 84/07, LEX nr 315351; z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 37/08, LEX nr 494133; 13 grudnia 2022 r., I USK 21/22, LEX nr 3556521; 28 czerwca 2023 r., I USK 160/22, LEX nr 3575124). Oczywiście jest, że budzący wątpliwości interpretacyjne przepis musi mieć zastosowanie w sprawie, a jego wykładnia mieć znaczenie dla jej rozstrzygnięcia. Przedmiotem zainteresowania Sądu Najwyższego jest jednak sam przepis, a nie rozstrzygnięcie konkretnego sporu. Stąd też wspomniane wątpliwości interpretacyjne powinny być na tyle poważne, by ich wyjaśnienie nie sprowadzało się do prostej wykładni przepisów. W tym wyraża się publicznoprawny charakter skargi kasacyjnej. Celem realizowanym w wyniku rozpoznania skargi kasacyjnej jest bowiem ochrona interesu publicznego przez zapewnienie jednolitości wykładni przepisów prawa oraz wkład Sądu Najwyższego w rozwój jurysprudencji i prawa pozytywnego, a nie korekta orzeczeń wydawanych przez sądy powszechne (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000 nr 7-8, poz. 147; 23 lutego 2023 r., III USK 163/22, LEX nr 3538161).

Strona skarżąca uzasadniając wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, przywołała zarazem orzeczenia tych Sądów, gdzie wskazano, iż pobyt cudzoziemców, których zatrudnia lub zamierza zatrudnić wnioskodawca, nie ma

charakteru przypadkowego, okazjonalnego, ale jest ściśle związany z podjęciem działalności w ramach umów zlecenia, a zatem rodzącej obowiązek ubezpieczenia w świetle przepisów ustawy o ubezpieczeniach społecznych. Wskazała również inne orzeczenia Sądów stojące w opozycji do przedstawionego powyżej stanowiska, z których wynika, że w ramach postępowania o wydanie pisemnej interpretacji ocenie podlega rzeczywisty charakter pobytu obywateli państw obcych na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej. Jednak na uwagę zasługuje, że o rozbieżności w orzecznictwie sądów nie świadczy rozbieżność rozstrzygnięć Sądu pierwszej instancji i Sądu drugiej instancji. Strona skarżąca wnosząc o potrzebę wykładni przepisów, nie uwzględniła ugruntowanego orzecznictwa Sądu Najwyższego, z którego wynika, że o podleganiu albo niepodleganiu cudzoziemca ubezpieczeniom społecznym w Polsce z tytułu aktywności rodzącej taki obowiązek nie decyduje charakter dokumentu pobytowego, jakim legitymuje się cudzoziemiec ani długość pobytu cudzoziemca, lecz okoliczność, czy w okresie prowadzenia działalności, stanowiącej tytuł podlegania ubezpieczeniom społecznym, faktyczny pobyt na terytorium Rzeczypospolitej miał charakter stały, czy też czasowy. Ponadto, strona skarżąca wskazuje, że pojęcie „pobytu tymczasowego” zastosowane w art. 5 ust. 2 ustawy systemowej nie zostało dotąd zdefiniowane, a w orzecznictwie występują odmienne postulaty tj. takie, które jasno stanowią, iż pojęcie „pobytu tymczasowego” należy dekodować, nawiązując do systemu ubezpieczeń społecznych, a nie ogólnych przepisów o charakterze meldunkowym i ustaleń ilościowych. Na uwagę zarazem zasługuje, że powołany przepis pojęciem takim się nie posługuje, albowiem mowa jest w nim o „pobycie o charakterze stałym”, którego rozumienie na gruncie orzecznictwa Sądu Najwyższego zostało już wielokrotnie wyjaśnione (m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z 28 listopada 2023 r., III USK 97/23, LEX nr 3645246; 16 maja 2023 r., II USK 9/23, LEX nr 3562858; 22 lutego 2023 r., I USK 74/22, LEX nr 3538139). Jak podkreśla się w judykaturze, art. 5 ust. 2 ustawy systemowej nie może być i nie powinien być odczytywany za pomocą pojęć regulowanych w ustawie z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach (t.j. Dz.U. z 2023 r., poz. 519). Ustawa ta określa zasady i warunki wjazdu na terytorium Rzeczypospolitej, ich przejazdu przez to terytorium, pobytu na nim i wyjazdu z niego (art. 1 tej ustawy). W dalszej części tego aktu prawnego jest mowa o

zezwoleniu na pobyt czasowy (art. 98 i n.), zezwoleniu na pobyt stały (art. 195 i n.), lecz przesłanki uzyskania tych zaświadczeń są ściśle określone i tracą z pola widzenia wątek ubezpieczenia społecznego przed uzyskaniem tego zezwolenia. Chodzi o to, że np. zezwolenie na pobyt stały uwarunkowane jest określonym statusem (na przykład jest osobą o polskim pochodzeniu) albo obwarowane odpowiednio długim okresem nieprzerwanego pobytu na terytorium Polski (art. 195 ust. 1 pkt 6 tej ustawy). Z tego względu autonomiczne pojęcie z art. 5 ust. 2 ustawy systemowej, posługujące się zresztą innym zwrotem (nie ma charakteru stałego) powinno być odczytywane samoistnie, bez odwoływania się do innych aktów prawnych, w tym również ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (t.j. Dz.U. z 2023 r. poz. 735). Za takim kierunkiem wykładni przemawia systemowe spojrzenie na kwestię ubezpieczenia społecznego. Skoro warunkiem uzyskania zezwolenia na pobyt stały jest między innymi nieprzerwany pobyt na terytorium kraju, to właśnie z tego względu orzecznictwo w zakresie ubezpieczeń społecznych obejmuje ochroną ubezpieczeniową (ochrona ryzyk) cudzoziemców, którzy z racji pobytu w Polsce poszukują pracy zarobkowej jako źródła swego utrzymania (wyrok Sądu Najwyższego z 20 marca 2023 r., I USKP 31/22, OSNP 2023, nr 10, poz. 113).

Należy mieć na uwadze fakt, że Sąd Najwyższy opowiedział się wyraźnie za tym, aby o zastosowaniu art. 5 ust. 2 ustawy systemowej decydowało to, gdzie w okresie wykonywania czynności stanowiących tytuł do podlegania ubezpieczeniom społecznym znajduje się centrum interesów życiowych i zawodowych danej osoby, co z kolei należy analizować z perspektywy sposobu realizacji działalności, z której wynika ustawowy obowiązek podlegania ubezpieczeniom społecznym (wyroki Sądu Najwyższego: z 6 września 2011 r., I UK 60/11, LEX nr 1102994; 17 września 2009 r., II UK 11/09, OSNP 2011 nr 9-10, poz. 134; 20 kwietnia 2023 r., I USKP 31/22, OSNP 2023, nr 10, poz. 113). W tym ujęciu stały pobyt, o którym mowa w art. 5 ust. 2 ustawy systemowej, to pobyt niezmienny w okresie realizacji tytułu podlegania ubezpieczeniom społecznym (postanowienie Sądu Najwyższego z 21 marca 2023 r., I USK 124/22, LEX nr 3516465; wyroki Sądu Najwyższego: z 20 kwietnia 2023 r., I USKP 31/22, OSNP 2023, nr 10, poz. 113; 12 września 2023 r., II USKP 71/22, Legalis nr 2981025). Formalny status pobytu cudzoziemca na

terytorium Rzeczypospolitej Polskiej jest zatem nieistotny (wyrok Sądu Najwyższego z 1 października 2019 r., I UK 194/18, OSNP 2020 nr 12, poz. 137). Charakter pobytu obywatela państwa obcego na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej (stały albo niestały) należy odnosić do powszechnego obowiązku podlegania ubezpieczeniom społecznym, czyli do podstawy ubezpieczenia. Kluczowy jest zatem charakter aktywności zarobkowej cudzoziemca stanowiącej tytuł ubezpieczeniowy i sposób jej realizacji w okolicznościach indywidualnej sprawy. Taka ocena jest każdorazowo uzależniona od konkretnych okoliczności faktycznych rozpatrywanego przypadku, w szczególności od wyników prowadzonego w tym kierunku postępowania dowodowego (M. Zagórski, Niezmienny pobyt na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej – wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 kwietnia 2023 r. (I USKP 60/22), Biuletyn Instytutu Studiów Podatkowych 2023, nr 7). Charakter pobytu nie zależy natomiast od zamiaru, jaki co do okresu przebywania w Polsce, przejawia cudzoziemiec, rodzaju posiadanego dokumentu pobytowego czy kwestii formalno-meldunkowych. W szczególności uzyskanie przez cudzoziemca zezwolenia na pobyt na czas oznaczony nie przeczy stałemu pobytowi w rozumieniu art. 5 ust. 2 ustawy systemowej (wyroki Sądu Najwyższego: z 17 listopada 2021 r., II USKP 77/21, LEX nr 3333778; 2 kwietnia 2023 r., I USKP 31/22, OSNP 2023, nr 10, poz. 113; 18 października 2023 r., I USKP 79/22, LEX nr 3616248 oraz postanowienia Sądu Najwyższego z: 19 stycznia 2022 r., III USK 181/21, LEX nr 3370640; 21 marca 2023 r., I USK 124/22, LEX nr 3516465).

Jak zauważa się w literaturze przedmiotu przepis art. 5 ust. 2 ustawy systemowej jako wprowadzający wyjątek od stosowania ustawy, czyli pozbawiający ochrony zapewnianej przez system ubezpieczeń społecznych, musi być interpretowany przy stosowaniu wykładni zawężającej, a nie rozszerzającej, gdyż wyłączenie z ubezpieczenia społecznego prowadzi w istocie do wykluczenia z ochrony ubezpieczeniowej (A. Szybkie, Podleganie w Polsce ubezpieczeniom społecznym przez cudzoziemców w świetle zasady równego traktowania wynikającej z prawa UE i umów o zabezpieczeniu społecznym, Praca i Zabezpieczenie Społeczne 2016, nr 6, s. 29 i n.; M. Paluszkiewicz, Osoby niepodlegające powszechnym ubezpieczeniom społecznym w Polsce. Glosa do

wyroku Sądu Najwyższego z dnia 1 października 2019 r., I UK 194/18, Orzecznictwo Sądów Polskich 2022 nr 1, s. 75). Wobec powyższego Sąd II instancji słusznie ocenił, że decyzja Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z 7 października 2020 r. była prawidłowa, albowiem z przedstawionego we wniosku do organu rentowego stanu faktycznego wynikało, iż pobyt cudzoziemców, których zatrudnia lub zamierza zatrudnić wnioskodawca, nie ma charakteru przypadkowego, okazjonalnego, a jest ściśle związany z podjęciem działalności w ramach umów zlecenia, a zatem rodzącej obowiązek ubezpieczenia społecznego w świetle przepisów ustawy systemowej.

Mając powyższe na względzie, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. O kosztach procesu rozstrzygnięto na podstawie reguły z art. 98 § 1 k.p.c. i art. 99 k.p.c. w związku z art. 398²¹ k.p.

[SOP]

(r.g.)